

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІМ. Б. Д. ГАВРИЛИШИНА

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор ННІМВ ІМ.
Б. Д. ГАВРИЛИШИНА
Ірина ІВАШУК

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

в.о. проректора
з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Політичні системи та режими»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань - 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність – 052 «Політологія»
освітньо-професійна програма – «Міжнародні та регіональні політичні
комунікації»

Кафедра політології та філософії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	2	4	28	28	3	8	83	150		4

31.08.2023
[Signature]

Тернопіль – ЗУНУ 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія», затвердженої Вченою радою ЗУНУ, протокол №9 від 15.06.2022 р.

Робочу програму склав: доцент кафедри політології та філософії ЗУНУ, доц., канд. політ. н., Томахів В.Я.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології та філософії протокол №1 від 28.08.23 р.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор

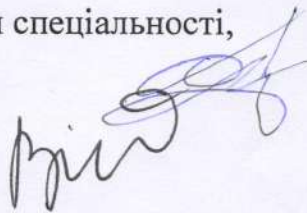
Тетяна ЧОЛАЧ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 052 «Політологія», протокол №1 від 29.08. 2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності,
д-р політ наук, професор

Олег РУДАКЕВИЧ

Гарант ОП

Володимир ТОМАХІВ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
« Політичні системи та режими»**

1. Опис дисципліни «Політичні системи та режими »

Дисципліна «Теорія політичних систем»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань 05“Соціальні та поведінкові науки”	Статус дисципліни нормативна Мова навчання Українська мова
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність 052 «Політологія»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 4</i>
Кількість змістових модулів – 2	Бакалавр	Лекції: <i>Денна –28</i> Практичні заняття: <i>Денна – 28</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 83</i> <i>Тренінги, КПЗ – 8</i> Індивідуальна робота : <i>Денна – 3</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – іспит

2. Мета і завдання дисципліни «Політичні системи та режими»

2.1 Мета вивчення дисципліни.

Мета дисципліни «Політичні системи та режими» полягає у тому, щоби ввести студентів у галузь знань, об'єктом якої є зв'язки між політичними інститутами та процесами, які створюють структуру інститутів політики як соціального явища - політичну систему, з'ясувати її природу, типологію, розкрити категорію «політичний режим» як способу функціонування політичної системи суспільства та політичної влади.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

Завдання лекційних занять полягає у тому, щоби розкрити природу сутність, особливості політичної системи як основного механізму реалізації політичної влади у суспільстві, її типів. Ознайомити із сутністю, історичним та сучасними типами політичних режимів як способів функціонування політичної системи суспільства,

Завдання практичних занять полягає у тому, щоб сформувати у студентів розуміння і навички із застосування набутих теоретичних знань для використання їх в своїй професійній та громадській діяльності, наукових дослідженнях; глибше засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Політичні системи та режими» для студентів спеціальності 052 «Політологія».

- Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
- Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни: «Політологія (Вступ у спеціальність)», «Світова політична історія», «Загальна теорія політики», «Історія зарубіжних та українських політичних вчень», «Політична культура та ідеологія», «Політична еліта та лідерство».

2.5. Результати навчання :

- Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
- Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
- Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

3. Зміст дисципліни «Політичні системи та режими»

Змістовий модуль 1. Політичні системи

Тема 1. Місце системного аналізу політики в науці. Аналіз сучасних теорій політичних систем.

Зміст курсу: «Політичні системи та режими» і його структура. Системний аналіз та його роль в становленні теорії політичної системи суспільства. Розробка Т. Парсонсом загальної теорії соціальних систем. Суспільство як складна система управління, яка складається з відносно автономних систем (економічної, політичної, духовної) та їх специфічні функції. Поняття «політична система» Теорія політичної системи Д. Істона та його метод політичного аналізу. Модель політичної системи за Г. Алмондом .

Тема 2. Сутність, структура та функції політичної системи.

Аналіз сутності і змісту політичних систем суспільства. Інституційна, нормативна, функціональна, комунікативна і культурна підсистеми в структурі політичної системи. Специфіка взаємодії держави як центрального елемента політичної системи та економічної системи. Внутрішні та зовнішні функції політичних систем. Класифікація функцій політичних систем за Г. Алмондом, Дж. Пауеллом .

Тема 3. Характеристика структурних компонентів політичної системи

Внутрішня організація політичної системи як цілісної системи. Політична організація суспільства – стрижневий елемент політичної системи. Політичні інститути та їх класифікація. Місце політичної свідомості і політичної культури в структурі політичної системи. Політичні і правові норми, засоби масової інформації як елементи структури. Політичні відносини та політична діяльність. Механізми функціонування політичних систем суспільства. Проблема збереження та забезпечення стабільності політичних систем.

Тема 4. Типологія політичних систем.

Критерії типології політичних систем. Види типології політичних систем. Лінійні типології політичних систем. Координатні типології політичних систем. Типології перехідних політичних систем. Фактори, що впливають на політичну систему: географічний, соціально-економічний, соціокультурний. Формаційний і цивілізаційний підходи типології політичних систем, зв'язок рівня соціально-економічного розвитку країни з політичними структурами. Типологія політичних систем за Г. Алмондом. Типологія політичних систем суспільства: а) за характером політичного режиму; б) за орієнтацією на стабільність або на зміни. Типологія за Ж. Блонделем. Типи політичних систем за культурологічним та цивілізаційним підходом.

Тема 5. Політична система України.

Аналіз перехідних процесів від авторитарних і тоталітарних політичних систем до демократичних, особливості цього процесу в Україні. Модернізація та

трансформація політичної системи України. Основні етапи трансформації та їх зміст. Характерні риси сучасної політичної системи України. Проблеми та принципи модернізації. Перспективи трансформаційних процесів в Україні. Місце децентралізації в процесі модернізації політичної системи України.

Змістовий модуль 2. Політичний режим як як спосіб функціонування політичної системи суспільства,

Тема 6. Категорія «політичний режим»: суть та основні підходи щодо її визначення.

Інституціональний та соціологічний підходи щодо визначення поняття «політичний режим». Співвідношення поняття «політичний режим» з поняттями «форма правління», «державний режим», «політична система». Критерії визначення політичного режиму (ознаки). Структура політичного режиму. Фактори формування політичного режиму.

Тема 7. Типологія політичних режимів

Автократія (авторитаризм і тоталітаризм) у структурі аналізу політичних режимів Антична типологія політичних режимів за кількістю правлячих осіб. Класифікація режимів І. Канта. Типології американського дослідника Е. Шилза та англійського політолога С. Файнера. Класифікація Г. Алмонда і Б. Пауелла. Двовірна типологія Р. Даля. Типологія демократичних політичних режимів А. Лейпхарта. Багатомірна типологія Ч. Ендрейна. Типологія політичних режимів американських вчених Х. Лінца та А. Степана.

Тема 8. Авторитарний політичний режим та його типи

Походження поняття авторитаризм. Індикатори, які визначають приналежність політичного режиму до категорії авторитарних. Причини встановлення авторитарних режимів. Виникнення військових режимів. Форми військового правління. Преторіанські режими. Ознаки військових режимів. Відмінності між військовими та військово-бюрократичними режимами. Характеристики однопартійних режимів. Походження персональних тираній. Ознаки персоніфікованих султаністських режимів. Теократичний авторитаризм (Ісламська Республіка Іран). Правління талібів в Афганістані. Монархічні авторитарні режими. Дуалістична монархія (Марокко, Йорданія, Кувейт, Бахрейн). Абсолютна монархія (Саудівська Аравія, ОАЕ, Катар, Оман).

Тема 9. Демократія як політичний режим

Поняття демократії. Демократія як ідеал і політична дійсність. Демократія як політичний режим. Етапи еволюції демократії як суспільно-політичного явища. Основні індикатори демократичного політичного режиму. Реалізація принципу розподілу влади. Вибори представницьких органів. Високий ступінь розвитку громадянського суспільства. Багатопартійність. Легальна опозиція. Вільні ЗМІ. Плюралістична політична культура. Типологія демократичних режимів (моделі демократії). Концепція «дефектної» та «вбудованої» демократії. Концепція «консолідованості» і «консолідації» в аналізі демократії та демократизації.

Тема 10 . Тоталітаризм та його різновиди .

Поняття тоталітаризму. Дискурс в історію тоталітарних ідей та концепцій тоталітаризму. Ідейне обґрунтування тоталітаризму в історії політичної думки. Х. Арендт про політичні, ідеологічні, соціологічні та психологічні засади тоталітаризму. «Тоталітарний синдром» К. Фрідріха і Зб. Бжезінського. Різновиди тоталітаризму. Кризова ситуація як передумова виникнення тоталітарних режимів. Економічні передумови тоталітаризму. Ідеологія як причина виникнення тоталітаризму. ЗМІ в розвитку тоталітаризму. Політичні передумови появи тоталітарних режимів. Загальна класифікація різновидів тоталітаризму (правий і лівий). Відмінності між різновидами тоталітарних режимів. Фашизм. Тоталітаризм і фашизм: спільне і відмінне. Італійський фашизм та німецький націонал-соціалізм (нацизм). Сталінізм як класичний прояв лівого тоталітаризму: джерела, етапи формування. Особливості становлення та функціонування сталінізму в Україні.

Тема 11. Трансформація політичних режимів.

Поняття «політичний транзит». Теорія модернізації в сучасній політичній науці. Політичні та економічні перетворення у Східній Європі та Латинській Америці». Поняття «хвиля демократизації» С. Хантінгтона. Хвилі демократизації С. Хантінгтона. Два підходи до аналізу трансформаційних процесів: структурний та процедурний. Періоди глобальної демократизації Ф.Шміттєра. Форми та етапи демократичного транзиту. Етапи демократичних перетворень Бжезінського. Основні варіанти демократичних переходів. Етапи переходу Пшеворського. Поняття «гібридний режим».

Тема 12. Політичний режим незалежної України .

Трансформація політичного режиму в Україні. Етапи трансформації. Проблема дефініції політичного режиму в Україні (перехідний чи стабільний). У «пастці гібридності» (Ю. Мацієвський). Основні риси сучасного політичного режиму в Україні. Потенціал сучасної української демократії. Порівняльний аналіз політичних режимів України та Росії. Українська державність крізь призму глобалізації.

4. Структура залікового кредиту дисципліни „ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ТА РЕЖИМИ ”
денна форма навчання

	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА						
Тема 1. Місце системного аналізу політики в науці. Аналіз сучасних теорій політичних систем.	2	2	7	1	4	Поточне опитування
Тема 2. Сутність, структура та функції політичної системи.	2	2	7			
Тема 3. Характеристика структурних компонентів політичної системи	2	2	7			
Тема 4. Типологія політичних систем.	4	4	7			
Тема 5. Політична система України.	2	2	7			
Змістовий модуль 2. Політичний режим як спосіб функціонування політичної системи суспільства.						
Тема 6. Категорія «політичний режим»: суть та основні підходи щодо визначення.	2	2	7	1	4	Поточне опитування
Тема 7. Типологія політичних режимів	2	2	7			
Тема 8. Авторитарний політичний режим та його типи	4	4	7			
Тема 9. Демократія як	2	2	7	1		

політичний режим						
Тема 10. Тоталітаризм та його різновиди.	2	2	7			
Тема 11. Трансформація політичних режимів.	2	2	7			
Тема 12. Політичний режим незалежної України: проблема дефініції.	2	2	8			
Разом	28	28	83	3	8	

5. Тематика семінарських занять

Тема 1. Місце системного аналізу політики в науці. Аналіз сучасних теорій політичних систем.

Мета: Розкрити зміст курсу «Політичні системи та режими» і його структуру. Проаналізувати системний аналіз та його роль в становленні теорії політичної системи суспільства. Розглянути та проаналізувати основні сучасні теорії політичних систем.

Питання для обговорення:

1. Системний аналіз політики та суспільства. Система та середовище.
2. Теоретичні моделі політичної системи Т. Парсонса.
3. Теорія політичної системи Д. Істона та його метод політичного аналізу.
4. Модель політичної системи за Г. Алмондом. Інформаційно-кібернетична модель К. Дойча.

Тема 2. Сутність, структура та функції політичної системи.

Мета: Проаналізувати сутність і зміст політичної системи та погляди на неї політологів різних шкіл. Проаналізувати її внутрішні та зовнішні функції, їх класифікацію в політичній науці.

Питання для обговорення:

1. Аналіз сутності і змісту політичних систем суспільства.
2. Структура політичної системи: погляди політологів різних шкіл.
3. Внутрішні та зовнішні функції політичних систем.
4. Класифікація функцій політичних систем за Г. Алмондом, Дж. Пауеллом та Ч. Ендрейном.

Тема 3. Характеристика структурних компонентів політичної системи

Мета: Проаналізувати структурні елементи політичної системи суспільства. З'ясувати місце держава як центрального елементу політичної системи. Розкрити механізм взаємодії елементів політичної системи.

Питання для обговорення:

1. Політична організація суспільства. Політичні інститути та їх класифікація.
2. Держава як центральний елемент політичної системи.
3. Політичні відносини та політична діяльність як форма функціонування цих відносин.
4. Політичні і правові норми як елементи структури.
5. Місце політичної свідомості і політичної культури в структурі політичної системи. ЗМІ в структурі політичних систем.

Тема 4. Типологія політичних систем.

Мета: Розкрити суть типології політичних систем як предмету дослідження порівняльної політології їх критерії. Проаналізувати основні критерії та підходи до типологізації політичних систем.

Питання для обговорення:

1. Загальні підходи, критерії та характеристики типології політичних систем.
2. Формаційний і цивілізаційний підходи типології політичних систем.
3. Режимні, функціональні, партійні, виборчі, ідеологічні, інтеграційні політичні системи.
4. Типи політичних систем за культурологічним підходом.

Тема 5. Політична система України.

Мета: Розглянути політичну систему сучасної України та проблеми її становлення. З'ясувати взаємозалежність проблем розвитку, модернізації, реформування і трансформації політичних систем (шляхи, критерії, типи). Проаналізувати перспективи трансформаційних процесів в Україні.

Питання для обговорення:

1. Модернізація та трансформація політичної системи України та її етапи.
2. Характерні риси сучасної політичної системи України, проблеми та принципи модернізації.
3. Місце децентралізації в процесі модернізації політичної системи України та її перспективи.

Тема 6. Категорія «політичний режим»: суть та основні підходи щодо визначення.

Мета: Розкрити особливості, дисципліни та її категоріального апарату. Проаналізувати основні підходи до визначення поняття «політичний режим».

Питання для обговорення:

1. Інституціональний та соціологічний підходи щодо визначення поняття «політичний режим».

2. Співвідношення поняття «політичний режим» з поняттями «форма правління», «державний режим», «політична система».
3. Критерії визначення політичного режиму (ознаки). Структура та фактори формування політичного режиму.

Тема 7. Типологія політичних режимів

Мета: Розкрити основні теоретичні підходи до класифікації політичних режимів як основи для їх аналізу та основні етапи наукових досліджень типологізації політичних режимів. Проаналізувати сучасні напрацювання політичної науки щодо класифікації політичних режимів.

Питання для обговорення:

1. Вимірювання демократії та автократії як основний критерій типології політичних режимів.
2. Історичні етапи типологізації політичних режимів.
3. Особливості та підходи до типологізації політичних режимів в сучасній політичній науці.
4. Політичні, економічні та свободи як індикатори оцінювання та аналізу сучасних політичних режимів.

Тема 8. Авторитарний політичний режим та його типи

Мета: Розкрити сутність авторитаризму як політичного режиму, основні наукові концепції автократії, сильні та слабкі сторони авторитаризму. Проаналізувати багатовимірність авторитаризму та його різновиди, прояви у всіх сферах суспільства. З'ясувати сутність т.зв. «модернізаційного авторитаризму».

Питання для обговорення:

1. Походження поняття авторитаризм. Індикатори, які визначають приналежність політичного режиму до категорії авторитарних.
2. Класичні та сучасні різновиди авторитарних режимів.
3. Виникнення та особливості військових авторитарних політичних режимів. Відмінності між військовими та військово-бюрократичними режимами.
4. Особливості однопартійних режимів. Походження персональних тираній та персоніфікованих султаністських режимів.
5. Монархічні та теократичні авторитаризми.
6. Слабкості та сильні сторони авторитаризму. Модернізаційний авторитаризм (авторитаризм розвитку).

Тема 9. Демократія як політичний режим

Мета: З'ясувати багатовимірність поняття демократія та її особливість як політичного режиму. Розкрити основні індикатори демократичного політичного режиму. Проаналізувати основні проблеми й перспективи розвитку теорії та практики демократії в сучасному світі.

Питання для обговорення:

1. Етапи еволюції демократії як суспільно-політичного явища.
2. Основні індикатори демократичного політичного режиму. Гібридні політичні режими.
3. Концепція «постдемократії»: проблеми й перспективи розвитку теорії та практики демократії.

Тема 10. Тоталітаризм та його різновиди .

Мета: З'ясувати генезис тоталітарних ідей в світовій політичній думці. Проаналізувати загальну політологічну концепцію тоталітаризму. Розкрити загальні передумови виникнення тоталітаризму, місце ідеології та пропаганди в процесі становлення тоталітаризму, функціонування та структуру тоталітарного механізму, основні відмінності між тоталітарними режимами.

Питання для обговорення:

1. Поняття тоталітаризму. Генезис ідейних обґрунтувань тоталітаризму в світовій політичній думці.
2. Кризова ситуація як передумова виникнення тоталітарних режимів. Економічні ідеологічні та політичні передумови появи тоталітарних режимів.
3. Тоталітарний механізм та його структура. «Тоталітарний синдром» К. Фрідріха і Зб. Бжезінського.
4. Загальна класифікація різновидів тоталітаризму (правий і лівий). Сталінізм і нацизм як класичний прояв тоталітаризму. Особливості становлення та функціонування сталінізму в Україні

Тема 11. Трансформація політичних режимів

Мета: Розкрити сутність понять «політичний транзит» та «політичні трансформації». Проаналізувати поняття «хвиля демократизації» та основні етапи демократичних перетворень. Зясувати зміст та розуміння поняття «гібридний режим» та його індикатори.

Питання для обговорення:

1. Поняття «політичний транзит» та «політичні трансформації» в сучасній політичній науці.
2. Демократичний транзит та його сутність. Поняття «хвиля демократизації». Хвилі демократизації за С. Хантінгтона. Етапи демократичних перетворень Бжезінського.
3. Поняття «гібридний режим» та його розуміння як «неповної демократії». Основні індикатори гібридних режимів.

Тема 12. Політичний режим незалежної України: проблема дефініції.

Мета: Розкрити основні етапи трансформації політичного режиму в незалежній Україні. Проаналізувати основні риси сучасного політичного режиму в Україні. Виявити та дослідити індикатори «гібридності» політичного режиму в Україні та проаналізувати перспективи його подальшої демократизації.

Питання для обговорення:

1. Трансформація політичного режиму в Україні та її етапи.
2. Проблема дефініції політичного режиму в Україні : перехідний чи стабільний.
3. У «пастці гібридності». Основні риси сучасного політичного режиму в Україні.
4. Перспективи подальшої демократизації політичного режиму в Україні

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з дисципліни „Політичні системи та режими” виконується самостійно кожним студентом на основі засвоєння програмного матеріалу. КПЗ охоплює усі основні теми дисципліни. КПЗ оформляється у відповідності із встановленими вимогами. Виконання КПЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з „Політичні системи та режими”. КПЗ оформляється у відповідності до встановлених вимог.

КПЗ повинен містити наступні розділи:

1. Титульний аркуш містить:

- назву університету;
- назву кафедри;
- назву навчальної дисципліни;
- номер академічної групи;
- дату подачі РГР викладачеві на перевірку - день, місяць, рік.

2. Зміст.

3. **Вступ.** Вступ розкриває сутність, стан наукового завдання і його значення. Тут же вказують мету й завдання дослідження.

4. **Основна частина.** Розкриває наукове дослідження і відповідає обраній темі, вступу й висновкам роботи.

5. **Висновки.** У висновках вказують результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

6. **Список літератури.** Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Оформлення відбувається в такому порядку

- використана література (у т. ч. періодична);
- література на іноземних мовах;
- Інтернет джерела з обов'язковою позначкою, яка інформація міститься на цьому сайті (порталі). Не припустиме посилання пошуків на сайти.

7. **Вимоги до оформлення.** Шрифт Times New Roman, 14, полуторний інтервал; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, лівє - 25 мм, правє - 15 мм.

Взірець варіанту КПЗу

«Теократичні авторитарні політичні режими»

Тематика КПЗ

1. Системний аналіз політики та суспільства.
2. Концепції основоположників сучасної теорії політичних систем.
3. Політична організація суспільства – стрижневий елемент політичної системи.
4. Типологія політичних систем: аналіз поглядів західних та вітчизняних вчених
5. Політична система сучасної України: характерні особливості.
6. Модернізація та трансформація політичних систем.
7. Місце політичних партій та громадсько-політичних об'єднань та рухів в політичній системі суспільства.
8. Вплив та залежність виборчої системи на тип політичної системи.
9. Загальне та особливе у формуванні та розвитку політичних систем.
10. Політична система як механізм функціонування владних відносин у суспільстві.
11. Місце та роль засобів масової інформації у функціонуванні політичної системи.
12. Залежність рівня та типу політичної культури суспільства та типу політичної системи.
13. Що об'єднує і що різнить поняття “політична система” і “політичний режим”.
14. Виникнення поняття "політичний режим" та основні підходи до його трактування.
15. Еволюція політичної науки в ХХ ст. і новітні підходи до аналізу політичних режимів.
16. Дослідження політичного режиму в сучасній зарубіжній політології.
17. Дослідження політичного режиму в сучасній українській політології.

18. Структура політичного режиму: процес прийняття рішень
19. Ресурси функціонування політичного режиму.
20. Засоби режиму для підтримки стабільності політичного життя
21. Політична поведінка правлячого режиму.
22. Політичний режим і державний устрій: співвідношення понять
23. Існуючі класифікації політичних режимів та умови їх використання.
24. Демократичні політичні режими: класифікація, типи.
25. Авторитарні політичні режими: класифікація, типи.
26. Неоавторитарні політичні режими: класифікація типи.
27. Теократичні авторитарні політичні режими
28. Військові авторитарні політичні режими.
29. Персоніфіковані авторитарні політичні режими
30. Олігархічно - авторитарні політичні режими.
31. Султанізм : авторитаризм чи тоталітаризм ?
32. Політичний режим як елемент форми держави.
33. Типи політичних режимів в країнах пострадянського простору: порівняльний аналіз.
34. Проблема демократизації політичного режиму в сучасній Україні.

7. Самостійна робота студентів

№ п/п	Тематика
1	Тема 1. Місце системного аналізу політики в науці. Аналіз сучасних теорій політичних систем.
2	Тема 2. Сутність, структура та функції політичної системи.
3	Тема 3. Характеристика структурних компонентів політичної системи
4	Тема 4. Типологія політичних систем.
5	Тема 5. Політична системи України.
6	Тема 6. Категорія «політичний режим»: суть та основні підходи щодо визначення.
7	Тема 7. Типологія політичних режимів
8	Тема 8. Авторитарний політичний режим та його типи
9	Тема 9. Демократія як політичний режим
10	Тема 10. Тоталітаризм та його різновиди .
11	Тема 11. Трансформація політичних режимів.
12	Тема 12. Політичний режим незалежної України.

8. Тренінг з дисципліни «Політичні системи та режими »

Тренінг(training) – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання поставлених завдань в одному із видів діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train - виховувати, навчати) – комплекс вправ для пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Порядок проведення тренінгу

- a. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
- b. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил у вигляді таблиць, бланків документів.
- c. **Практична частина** реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
- d. **Підведення підсумків.** Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгів:

1. Інтелектуальна гра «Дебати» на тему « **Політичний режим в Україні: демократичний чи гібридний ?**»
2. Інноваційна гра на тему: «**Шляхи та способи демократизації політичного режиму в Україні**»».

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Політичні режими сучасності» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Політичні системи та режими ” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування під час заняття (5 тем по 10 балів = 50 балів) 2. Письмова робота = 50 балів	1. Усне опитування під час заняття (7 тем по 10 балів = 70 балів) 2. Письмова робота = 30 балів	1. Написання КППЗ, яке включає вибір теми, складання плану, написання роботи = 70 балів . 2. Захист КППЗ = 30 балів	1. Відповідь на 2 питання , кожне з яких = 40 балам, а у підсумку = 80 балів 2. Розв'язання 10 тестів по 2 бали кожний = 20 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)

65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій (проектор; <i>on-line</i> платформи: <i>ZOOM</i> ;	1-12
2	Система дистанційного навчання ЗУНУ <i>moodle.wunu.edu.ua</i>	1-12
3	Пакет прикладних програм базових інформаційних технологій: <i>MS Office</i>	1-12
4	Телекомунікаційне програмне забезпечення (<i>Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox</i>)	1-12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Буник В.П. Поняття політичної системи суспільства: теоретичний аспект [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/bunyk_v.p._ncsept_of_political_system_of_society_theoretical_aspect.p
2. Воронянський О. В. Політичні інститути: механізм формування в конкурентному середовищі [Електронний ресурс] // Сучасне суспільство .– Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j_pdf/cuc_2014_1_4.pdf.
3. Гантінгтон Семюель. Політичний порядок у мінливих суспільствах./ пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш формат, 2020, 448 с.
4. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 226 с.
5. Григор'єв О.В. Трансформація політичної системи України: еволюція конституціоналізму [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/151>
6. Зеленько Г.І. (ред.) Інституційні зміни політичної системи сучасної України: оцінка стану та напрями оптимізації: аналітична доповідь К.: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2018. — 164 с.
7. Литвин В.С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник / В. С. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
8. Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014). – Чернівці: Книги – XXI, 2016. 552 с.
9. Михальченко М.І. (гол.ред.) Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 440 с.
10. Неліпа Д.В. Системний аналіз в політології. Підручник К. : ЦУЛ, 2018. 304 с.
11. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичні процеси та політичні відносини Навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2018. 398 с.
12. Рябцев Г.Л. Політична система суспільства. Навч. посіб. для вступників. К.: Псіхея, 2018. 72 с.
13. Політична система сучасного суспільства : навчальний посібник / [В. В. Мадіссон, Т. І. Кадлубович, Д. С. Черняк, Н. В. Пархоменко] – К. : КНУТД, 2018. – 229 с.

14. Політичні реформи в Україні: перехід від трансформації до модернізації: веб сайт.
URL: <file:///D:/328-Article%20Text-623-1-10-20161017.pdf>
15. Тертишник В. М. Від тоталітарності до правовладдя: доктринальні аспекти державотворення. // Право.ua. 2018. №2. С. 5-11.
16. Ткач О.І. Деякі особливості типології політичних систем і режимів // Вісник КНУ. Філософія. Політологія. Вип.. 42-45. 2018.
17. Томахів В. Я. Загальна теорія політики: навч. посіб. / В. Я. Томахів. Тернопіль: Економічна думка. ТНЕУ, 2020. 208 с.
18. Томахів В.Я. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій / В. Томахів // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. 2018. - Вип. 19(1). - С. 336-342.
19. Bächtiger André, Dryzek John S. The Oxford Handbook of Deliberative Democracy/ Oxford University Press, 2018. 1065 p.
20. Baehr P., Richter M. Dictatorship in History and Theory: Bonapartism, Caesarism, and Totalitarianism New York: Cambridge University Press, 2004. 321p.
21. Chou M. Theorising Democide. Why and How Democracies Fail. New York: Palgrave Pivot, 2013. 96 p.
22. Dryzek John S., Honig B., Phillips A. The Oxford Handbook of Political Theory. Oxford University Press, 2019. 1678 p.
23. Gregor A.J. Totalitarianism and Political Religion: An Intellectual History. Stanford: Stanford University Press, 2012. 316 p
24. Heywood Andrew. Political Theory: An Introduction. London: Macmillan International Higher Education. 2015. 440 p.
25. Nyirkos Tamás. The Tyranny of the Majority: History, Concepts, and Challenges. Routledge, 2018. —160 p.
26. O'Sullivan T. (ed.) Political Theory in Transition . London: Routledge, 2000. 272 p
27. Political systems and regimes. [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://www.centre-robert-schuman>.
28. Scott, Z. and McLoughlin, C. Political Systems: Topic Guide, Birmingham: GSDRC, University of Birmingham, UK, 2014. [Електронний ресурс].Режим доступу: <https://gsdrc.org/wp-content/uploads/2015/07/PoliticalSystems.pdf>
29. The price of politics: Bob Woodward. 2013. 89 p.

Додаткова

30. Бадью А. Похвала політиці (Бесіди з Од Ланслен).Статті та виступи.Пер. з фр. А. Рєпи. Львів: Видавництво Анетти Антоненко; Київ: Ніка – Центр, 2019. 224 с.
31. Батлер-Бюдон Т. 50 видатних творів. Політика. Пер. З англ.. Романа Клочка. К.: Видавнича група КМ Букс, 2019. 480 с.
32. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 348 с
33. М.В. Шаповаленко. Складові політичної стабільності в умовах трансформації суспільства.// Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Питання політології": 2018. № 111.
34. Політична система // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / О. В. Петришин (відп. ред.) та ін. 2018.Т. 3 .
35. Політологічний енциклопедичний словник / Упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид. К.: Генеза, 2004. 736 с.
36. Щодо трансформації політичної системи в контексті європейської інтеграції. Аналітична записка. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/schodo-transformacii-politichnoi-sistemi>

Інформаційні ресурси

1. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки» (<http://www.chitalca.html>).
2. Інтернет-ресурси за дисципліною політологія (www.eprints.kname.edu.ua/5463/)

3. Політика - Вікіпедія (www.uk.wikipedia.org/wiki/Політика)
4. Політологія – Вікіпедія (www.uk.wikipedia.org/wiki/Портал)
5. Політологія.Учбовий мінімум для складання іспиту (www.lib.mdpu.org.ua/ebook/politologiya/eBook)
6. Політологія: електронний каталог www.ecatalog.mk.ua/.../cgiirbis_64.exe?
7. Політологія: Електронний підручник (www.knuba.edu.ua/doc/politic/polit_sys.pdf)
8. Політологія: Онлайн –бібліотека (www.nbu.gov.ua/webnavigator/politics)
9. Політологія:Мультимедійний підручник (www.naiu.kiev.ua/books/mnp)
10. Портал политических наук – <http://www.politzone.in.ua/>
11. Сайт альманаху «Грані» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.grani.org.ua/>
12. Сайт журналу «Віче» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/>
13. Сайт журналу «Нова парадигма» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.novaradigma.org.ua/>
14. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ipiend.gov.ua/>
15. Сайт наукового вісника «Гілея» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gileya.org.ua/>
16. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>
17. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.kiev.ua/>
18. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/>
19. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/>
20. Сайт Українського центру політичного менеджменту – <http://www.politik.org.ua>
21. European Journal of Political Research <http://www.wkap.nl/prod/j/0304-4130>

